

Metodika zpracování ochranných plánů lokalit v péči pozemkového spolku

Nutnost stanovení dlouhodobé koncepce péče o zájmové lokality a jejich priorit vyplývá nejen z logiky vlastní činnosti pozemkového spolku, ale i z často opakovaných požadavků odborných kruhů či donátorů. Tato metodika by měla pomoci pozemkovým spolkům vytvořit ke každé lokalitě materiál, který by shrnoval podstatná fakta současného stavu, na jejich základě stanovoval optimální stav lokality, určoval kroky, jak se k němu dostat, pojmenovával rizika, která při tom mohou nastat, a který by umožňoval i následné jednoduché posuzování, zda se lokalita vyvíjí tak, jak si představujeme, či nikoliv. Takový materiál, o který se lze opřít i v případě nějakých potenciálních odborných sporů či mediálních útoků. A zároveň materiál, jehož příprava by členy pozemkových spolků (jež jsou často dobrovolníky či nadšenými amatéry) nezatěžovala více, než je nezbytně nutné.

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

1.1. Název lokality

Jméno, pod kterým je lokalita prezentována v materiálech pozemkového spolku. V ideálním případě historické pomístní jméno lokality. Možno výstižné a dobře prezentovatelné jméno i uměle vytvořit. Není vhodné používat jména vsí (katastrálních území), zejména leží-li lokalita zcela mimo intravilán vsi. Též není vhodné používat ryze technická označení typu „biokoridor BK 27“.

1.2. Lokalizace

Uveďte kraj a obec, v nichž lokalita leží. Hranice lokality zakreslete do základní topografické mapy vhodného měřítka (nejlépe 1:10 000) a do katastrální mapy. Je vhodné vymezením hranice lokality i slovně.

1.3. Údaje o jednotlivých pozemcích

Přehledně zde uveďte podrobné údaje o jednotlivých pozemcích lokality dle evidence katastrálního úřadu (katastrální území, číslo pozemku, druh pozemkové evidence, výměra, druh pozemku, vlastník) a skutečného stavu (uživatel či nájemce, případně i skutečná funkce pozemku, byť tato informace vyplývá z následujících kapitol). Lze využít tabulky pozemkové evidence pozemkového spolku.

Na závěr kapitoly uveďte souhrnně celkovou výměru lokality a pokud možno i výměry jednotlivých druhů pozemků.

2. CHARAKTERISTIKA LOKALITY

Účelem této kapitoly je shrnout veškeré podstatné informace o lokalitě a identifikovat její nejvýznamnější prvky, na základě čehož budou následně stanoveny priority managementu. Jelikož tato kapitola je klíčová pro stanovení dlouhodobých cílů v území, doporučujeme ji vypracovat co nejpřesněji, včetně porovnání stavu území a jeho jednotlivých složek dnes a v minulosti (na základě dostupných archivních a literárních zdrojů, případně hodnověrných informací pamětníků).

Pokud to uznáte za vhodné, můžete samozřejmě vzhledem k povaze lokality použít i další doplňující kritéria. Naopak není nevyhnutné každému kritériu věnovat vlastní podkapitolu, pokud spolu některá kritéria úzce souvisí. Podrobnost vypracování jednotlivých kapitol závisí na charakteru lokality (předmětu zájmu o ní) a dostupnosti informací.

2.1. Přírodní poměry

2.1.1. Geologie a reliéf

Stručně charakterizujte geologické podloží a půdní poměry lokality (zejména s ohledem na kyselost a úživnost lokality).

Popište členitost a expozici (severní, jižní...) lokality. Významné terénní útvary je vhodné zakreslit do mapy.

2.1.2. Hydrologické poměry

Charakterizujte povrchovou vodu, odtok z území, případně i podzemní vodu, jejich stav a dynamiku. Důležité s ohledem na budoucí management mohou být i informace o odvodnění lokality, případně jejího blízkého okolí.

Pokud lokalitou nebo v její bezprostřední blízkosti protéká vodní tok, je vhodné zjistit a uvést (jsou-li takovéto údaje k dispozici) jeho dlouhodobou hydrologickou charakteristiku - průměrné denní průtoky,

dlouhodobé měsíční průměrné průtoky, maximální průtoky dosažené nebo překročené jednou za N roků, kvalita vody, režim záplav a pod.

Hydrologické poměry je vhodné zakreslit do mapy.

2.1.3. Vymezení biotopů

Lokality spravované pozemkovými spolky jsou obvykle nehomogenní a tvoří je více typů biotopů. Je potřeba v každém území zjistit výskyt všech biotopů (doporučujeme vycházet z Katalogu biotopů České republiky od M. Chytrého, T. Kučery, N. Kočího a kol., který vydala AOPK ČR v roce 2001 a jeho doplňků, který je mimo jiné ke stažení v pdf na webových stránkách <http://stanoviste.natura2000.cz> >> odborné podklady), vymapovat jejich hranice (zpravidla do mapy 1:10 000 nebo 1: 25 000 v závislosti na velikosti lokality) a uvést jejich rozlohu (přesnou nebo určenou kvalifikovaným odhadem). Možné je též určit fziotypy na lokalitě dle publikace V. Petříčka a kol. Péče o chráněná území, kterou vydala AOPK ČR v roce 1999.

Biotopy lze zjistit buď vlastním mapováním nebo převzetím z mapování, které proběhlo na celém území ČR pro potřeby NATURA 2000 (zjistit lze na ústředí AOPK ČR, které tyto data poskytuje za manipulační poplatek na základě žádosti a smlouvy o poskytnutí dat, částečně též přístupné na mapovém serveru AOPK <http://mapmaker.nature.cz>). Možným zdrojem dat jsou i publikace k managementu „naturových“ lokalit z edice Planeta MŽP ČR (ke stažení v pdf na stránkách MŽP www.env.cz >> ediční činnost >> periodika, či na <http://stanoviste.natura2000.cz> >> odborné podklady).

Vhodný (a z hlediska plánování další péče velmi důležitý) je i popis biotopů (fziotypů) z pohledu jejich dynamiky – tedy chování v průběhu času v návaznosti na v lokalitě probíhající aktivity (např. zarůstání rybníků vodní vegetací při příliš extenzivním rybničním hospodaření, postupné ochuzování bylinného patra stepních trávníků s dominantním sveřepem při jejich pravidelném sečení, rozrůstání ostrůvků vrby popelavé do okolních lučních partií i při jejich pravidelném obhospodařování a pod.).

Pokud charakter lokality vyžaduje zohlednění širšího kontextu, a nebo je-li lokalita součástí většího komplexu, který je vhodné posuzovat jako celek, je třeba stručně charakterizovat i okolí lokality. Zejména je vhodné uvést, zda je lokalita obklopená přirozenými či polopřirozenými společenstvy, intenzivně hospodářsky využívanými pozemky (hospodářské lesy, pole) či urbanizovanými plochami.

2.1.4. Flóra (včetně hub)

Uveďte přehled druhů evropského, národního a regionálního významu. Výčet je možno doplnit i o další druhy významné pro charakter lokality nebo takové, které jsou zajímavé z hlediska managementu. Zmínit lze i druhy, které v lokalitě v minulosti prokazatelně rostly a nyní se již nevyskytují (jsou nezvěstné). Zároveň (nejlépe v tabulce) uveďte u každého druhu početnost (přesný nebo odhadovaný počet), významnost (t.j. zařazení druhu mezi zvláště chráněné či do příloh mezinárodních dohod nebo směrnic EU), v případě různorodých rozsáhlejších lokalit bližší lokalizace a, pokud jsou známé, též nároky na zachování populace druhu.

Vědecké jméno taxonu	České jméno taxonu	Významnost				Početnost (např. počet kvetoucích jedinců)	Lokalizace	Nároky na zachování populace druhu
		HD	Bern I	§	RL			
Ligularia sibirica	ppelivka sibiřská	II*	✓	§3	C3	1500	na ploše xy	nezměněný vodní režim

Přehled kategorií významnosti

HD - druh z Přílohy II nebo IV Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

II – druh z Přílohy II (* znamená prioritní druh)

IV – druh z Přílohy IV

Bern I – druh uvedený v příloze I Smlouvy o ochraně evropských volně žijících organismů a přírodních stanovišť (publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 107/2001 Sb.m.s.)

§ - chráněný druh dle prováděcí vyhlášky 395/92 Sb zákona 114/92 Sb.

§1 - kriticky ohrožený

§2- silně ohrožený

§3 - ohrožený

RL – druhy uvedené v Červeném seznamu ČR

Pro cévnaté rostliny (Černý a červený seznam cévnatých rostlin vydala AOPK jako 18. svazek adice Příroda v roce 2001):

C1 – kriticky ohrožený

C2 – silně ohrožený

C3 - ohrožený

C4 – vzácnější taxony vyžadující pozornost

Pro bezcévnaté rostliny a houby (Červený seznam mechorostů vydala AOPK ČR jako 23. svazek edice Příroda v roce 2005, Červený seznam hub vydala AOPK ČR jako 24. svazek edic Příroda v roce 2006):

CR – kriticky ohrožený (Critically Endangered)

EN – ohrožený (Endangered)

VU – zranitelný (Vulnerable)

CD - závislý na ochraně (Conservation Dependent)

NT – téměř ohrožený (Near Threatened)

LC – málo dotčený (Least Concern)

(lze zohlednit i regionální Červené seznamy – v tabulce označte „r“ před příslušnou zkratkou)

2.1.5. Fauna

Uveďte přehled druhů evropského, národního a regionálního významu podle podle zoologického systému. Výčet je možno doplnit i o další druhy významné pro charakter lokality nebo takové, které jsou zajímavé z hlediska managementu. Zmínit lze i druhy, které v lokalitě v minulosti prokazatelně žily a nyní se již nevyskytují (jsou nezvěstné). Zároveň (nejlépe v tabulce) uveďte u každého druhu početnost (přesný nebo odhadovaný počet), významnost (t.j. zařazení druhu mezi zvláště chráněné či do příloh mezinárodních dohod nebo směrnic EU), charakter výskytu (např. letní kolonie, zimní kolonie, na tahu, hnízdiště atd.), v případě různorodých rozsáhlejších lokalit bližší lokalizace a, pokud jsou známé, též nároky na zachování populace druhu.

Vědecké jméno taxonu	České jméno taxonu	Významnost				Početnost	Charakter výskytu	Lokalizace	Nároky na zachování populace druhu
		HD	INT	§	RL				
Aquila chrysaetos	orel skalní	II	Bern II Bonn II	§1	VU	1 pár	hnízdí		

Přehled kategorií významnosti

HD - druh z Přílohy II nebo IV Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

II – druh z Přílohy II (* znamená prioritní druh)

IV – druh z Přílohy IV

INT – druh uvedený v ostatních významných mezinárodních smlouvách

Bern II, III – druh uvedený v příloze II. nebo III. Smlouvy o ochraně evropských volně žijících organismů a přírodních stanovišť (publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 107/2001 Sb.m.s.)

Bonn I, II - druh uvedený v příloze I. nebo II. Smlouvy o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (k dispozici mimo jiné na stránkách MŽP ČR www.env.cz.)

AEWA – druh uvedený v příloze II. Smlouvy o ochraně africko-euroasijských migrujících vodních ptáků (publikována ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 92/2006 Sb.m.s.)

§ - chráněný druh dle prováděcí vyhlášky 395/92 Sb zákona 114/92 Sb.

§1 - kriticky ohrožený

§2- silně ohrožený

§3 - ohrožený

RL – druhy uvedené v **Červeném seznamu ČR** (*Červený seznam obratlovců vydala AOPK jako 22. svazek edice Příroda v roce 2003, Červený seznam bezobratlých vydala AOPK v roce 2005*):

CR – kriticky ohrožený (*Critically Endangered*)

EN – ohrožený (*Endangered*)

VU – zranitelný (*Vulnerable*)

CD - závislý na ochraně (*Conservation Dependent*)

NT – téměř ohrožený (*Near Threatened*)

LC – málo dotčený (*Least Concern*)

(lze zohlednit i regionální Červené seznamy – v tabulce označte „r“ před příslušnou zkratkou)

2.2. Ekologické souvislosti

2.2.1. Velikost

Velikost území zhodnoťte jednak z pohledu zachování (obnovení) jednotlivých biotopů (fyziotypů), jednak z pohledu zachování (obnovení) populací nejvýznamnějších druhů rostlin a živočichů (viz kapitoly 2.1.4. a 2.1.5.).

Větší území, resp. větší plochy biotopů jsou životaschopnější (a potenciálně hodnotnější) než území/plochy biotopů malé a izolované. U některých biotopů (např. les) je určitá minimální rozloha zásadním předpokladem k možnosti ponechání území v bezzásahovém režimu. Výstupem této kapitoly by mělo být hodnocení, zda je vhodné usilovat o zvětšení současné rozlohy lokality a zda je to možné.

Z pohledu druhů hodnotíme význam lokality pro zachování populací, stejně jako význam těchto populací pro zachování charakteru lokality. Základní podmínkou, která musí být zohledněna, je, zda je území s ohledem na svojí velikost schopné zabezpečit (ovlivnit) trvalé přežití dané populace (např. řešit nároky velkých šelem, rysa či vlka, při velikosti lokality několik málo hektarů je bezpředmětné).

2.2.2. Reprezentativnost (zachovalost) fyziotypů/biotopů

Čím je fyziotyp/biotop reprezentativnější, tím vyšší je jeho hodnota z hlediska ochrany přírody.

Reprezentativnost fyziotypu/biotopu hodnotíme buď odhadem na základě jeho podoby nebo přesněji na základě procentuálního podílu druhů zaznamenaných v daném biotopu vůči celkovému počtu druhů příslušné druhové kombinace daného typu (viz Katalog biotopů České republiky – kapitola 2.1.3.). Používáme tři kategorie reprezentativnosti:

1. vynikající
2. průměrná
3. nedostatečná

2.2.3. Obnovitelnost fyziotypů/biotopů a druhových populací

Obnovitelnost hodnotíme v případě, že se v území nacházejí fyziotypy/biotopy a druhy, které jsou přímo ohrožené, degradující nebo zanikající. Můžeme ji definovat jako úsilí (čas a prostředky), které jsou nutné na obnovu biotopu (restituci/reintrodukcii druhu) v daném území. Čím je těžší restituovat/reintrodukovat druh nebo obnovit biotop, tím intenzivněji by měl být chráněn. Ohrožené druhy a biotopy se začlení do následujících kategorií:

- Neobnovitelné - rekonstrukce vhodných podmínek by trvala více jak 50 roků nebo je nepravděpodobné, že by byla úspěšná, případně je možná jen za značného poškození jiných biotopů nebo druhů.
- Obtížně obnovitelné - rekonstrukce je možná, ale území vyžaduje důkladnou péči po dobu 10 až 15 let, případně velmi vysoké náklady.
- Lehko obnovitelné - struktura vytvářející biotop nebo indikační druhy se na území opět objeví bez vynaložení značného úsilí.

2.3. Právní souvislosti

2.3.1 Ochrana přírody a krajiny

V této kapitole uveďte případnou ochranu lokality z hlediska zákona 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny (CHKO, maloplošné zvláště chráněné území, evropsky významná lokalita, významný krajinný prvek...)

a příslušné podmínky ochrany. Pokud v lokalitě platí speciální podmínky ochrany vyplývající z mezinárodních smluv a pod., uveďte i tyto.

Průběh hranic jednotlivých stupňů ochrany je vhodné vymežit v mapě.

2.3.2. Územně plánovací dokumentace a další právní vztahy k lokalitě

Jsou-li známé, je vhodné uvést všechna další práva účinná na lokalitě (ať již se vztahují k celé lokalitě nebo její části) – zejména aktuální plány a období jejich platnosti (územní plány, územní systém ekologické stability, lesní hospodářské plány atd.), případně další omezení či podmínky ochrany vyplývající z jiných právních předpisů (např. ochrana nemovitých kulturních památek, ochranná pásma vodních zdrojů, ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod, ochranná pásma inženýrských staveb – elektrovodů, produktovodů, komunikací atd, chráněná ložiska vyhrazených nerostů, dobývací prostory, chráněné rybí oblasti...) a věcná břemena.

Mohou-li lokalitu přímo ovlivnit, měly by se tyto okolnosti uvést i pro související území (např. územní plán předpokládající v těsné blízkosti zástavbu, lesní hospodářský plán předpokládající v přilehlém porostu těžbu, existence dobývacího prostoru v těsném sousedství lokality a pod.)

Právní vztahy a omezení, vztahující se pouze na část lokality, je vhodné vymežit v mapě.

2.4. Socio-ekonomické poměry - využívání území a jeho okolí, ovlivňující lokalitu, v minulosti a současnosti

Podrobnost vypracování jednotlivých podkapitol závisí na dostupných informacích a jejich významu. Uvádí se především ty aktivity, u kterých je zřejmé nebo lze důvodně předpokládat, že lokalitu výrazně ovlivňují, ať již v negativním nebo pozitivním smyslu. Je potřeba určit všechny významné aktivity, jejich pozitivní nebo negativní dopady na lokalitu a toleranční kapacitu lokality vůči vlivům těchto aktivit.

2.4.1. Ochrana přírody

Uveďte historii ochrany lokality a v minulosti či současnosti realizovaná ochranná, managementová a revitalizační opatření, jejichž cílem je (bylo) udržet nebo zlepšit stav lokality.

2.4.2. Zemědělství

Zmiňte zde jakékoliv zemědělské využívání lokality a jejího okolí v současnosti či minulosti. Je vhodné uvést charakteristiku zemědělské činnosti, např. využívání trvalých trevaních porostů, rekultivace, druh a počty hospodářských zvířat, způsob a místo jejich ustájení (kravíny, salaše), hlavní pěstované plodiny a pod. Charakterizujte důležitost zemědělství pro udržování dobré kvality lokality a jak ovlivňují zemědělské aktivity ekologické procesy. Uveďte též ekonomický význam lokality pro místní obyvatelstvo a pod.

2.4.3. Lesnictví

Charakterizujte jakékoliv lesnické využívání lokality a jejího okolí v současnosti či minulosti. Uveďte kategorizaci lesů (lesy hospodářské, ochranné a zvláštního určení), používané hospodářské způsoby, lesní dopravní síť (stav a hustota), vliv všech lesnických aktivit na lokalitu a na její klíčové prvky a pod.

Přílohou ochrannářského plánu by měla být platná lesnická porostní mapa v měřítku 1: 10 000.

2.4.4. Rekreační a sport

V úvahu berte aktivity spojené s jakýmkoliv rekreačním a sportovním využitím lokality a jejího okolí.

2.4.5. Myslivost a rybářství

V úvahu berte všechny aktivity spojené s jakýmkoliv využitím lokality a jejího okolí pro účely myslivosti a rybářství. Uveďte začlenění lokality do honiteb či rybářských revírů.

Využívání lokality a jejího okolí pro účely myslivosti a rybářství je možné dokumentovat i na mapě (umístění příkrmovacích zařízení, posedů, místa určená k rybolovu, klidové zóny apod.).

2.4.6. Těžba nerostných surovin

Popište způsob těžby nerostných surovin, rašeliny, písku, šterku. Uveďte rozsah a dobu těžby (současná, ukončená). Do úvahy by se měla brát i těžba ve vzdálenějším okolí lokality, protože může potenciálně např. ohrozit kvalitu vody či ovlivnit hydrologickou bilanci povodí.

Zdůrazněte i případné pozitivní vlivy těžby na významné prvky lokality (lomy a doly mohou být např. významné pro některé druhy rostlin, ptáků a netopýrů).

Těžbu na lokalitě a v jejím okolí je možné dokumentovat i na mapě.

2.4.7. Využití vody

Zmiňte jakékoliv využívání vody na lokalitě, ať již jde o využívání, které v konečném důsledku vytváří charakteristický, významný prvek na lokalitě (např. rybník) nebo ji jakýmkoliv způsobem ovlivňuje (odvodnění, zavlažování, odběr vody a pod.). V úvahu by se mělo brát i využití vody ve vzdálenějším okolí lokality, jelikož může potenciálně ohrozit její významné prvky i samotnou kvalitu vody, může ovlivnit hydrologickou bilanci povodí apod.

Využití vody, existence vodohospodářských děl, bariérových prvků na vodních tocích, odvodňovacích a zavlažovacích kanálů, drenáží a pod., je vhodné též dokumentovat na mapě.

2.4.8. Výchovné a vzdělávací využití

Uveďte např. existenci naučných stezek, monitorovacích ploch, pravidelné využití pro vzdělávací, výukové či výchovné programy, dlouhodobé vědecké výzkumy prováděné na lokalitě a pod.

2.4.9. Další využití

Zde uveďte jakékoliv další využívání lokality, např. skládkování odpadů, vojenské využití, znečišťování, charakter kulturního dědictví a jiné.

2.5. Možné konflikty zájmů

Na tomto místě by se měly definovat existující a možné konflikty zájmů při ochraně jednotlivých biotopů, druhů či obecně hodnot území. Běžné jsou např. rozpory v nárocích na ochranu rostlin a živočichů. Rozpor může vznikat též odlišným vnímáním významnosti jednotlivých skupin organismů mezi veřejností a odborníky - např. ptákům se obvykle přikládá větší důležitost než hmyzu, přestože ten může být ve skutečnosti mnohem ohroženější. Taktéž ochrana estetických hodnot území či prvků kulturního dědictví mohou být v rozporu s ochranou některých druhů či celých biotopů.

3. CÍLE A OPATŘENÍ

Cíle a opatření k dosažení příznivého stavu lokality, které budou stanoveny v následujícím kroku zpracování ochrannářského plánu, musí zohlednit především:

- priority ochrany území, t.j. potřeby biotopů a druhů, jejichž zachování je prvořadé
- možnosti zlepšení kvality území a jeho funkcí (zlepšení estetických a krajinářských hodnot, ekonomický potenciál, zvýšení účasti veřejnosti...)

Při stanovování cílů by měly být zohledněny všechny potenciální možnosti zlepšení všech podstatných funkcí území. *Například zachování určitého ohroženého ohroženého druhu na lokalitě je možné pouze za předpokladu finančně náročné obnovy degradovaných biotopů. Veřejností je však tento druh vnímán jako málo významný. Prostředkem k získání finančních prostředků nezbytných pro tento zásah může tedy být osvětová kampaň, jejíž cílem bude zvýšení povědomí veřejnosti o významu tohoto druhu.*

3.1. Dlouhodobé cíle ochrannářského plánu

Účelem této kapitoly je stanovení ideálního cílového stavu lokality a jejích jednotlivých prvků (biotopů, významných druhů).

Dlouhodobé cíle musí být založené na hodnocení existujících poměrů a potenciální hodnoty území. Z metodického hlediska směřjí dlouhodobé cíle v některých případech vypadat neprakticky nebo nedosažitelně vzhledem k dostupným zdrojům a mohou jít nad časový horizont ochrannářského plánu. Při jejich stanovování je však nutné vzít v úvahu faktory, které nelze ovlivnit. Dlouhodobé cíle by měly jasně vyjadřovat cíle managementu lokality, neměly by být vágní a volně interpretovatelné.

Příklad:**Ochranařský plán lokality XY**

Dlouhodobé cíle k dosažení příznivého stavu:

1. Zachovat vrchovištní a slatinné biotopy v lokalitě
2. Obnovit biodiverzitu vzácných a ohrožených druhů lokality, se zvláštním důrazem na zachování populace druhu *Salix myrtilloides*
3. Zlepšit vztah místních obyvatel k lokalitě a k rašeliništím všeobecně

Dlouhodobé cíle by měly pokrývat celou lokalitu - tedy např. pokud se lokalita skládá z cenného mokřadu hospodářského lesa a skládky, musí být stanoven ideální cílový stav nejen pro mokřad (jeho zachování), ale i pro les (přírodě blízké hospodaření jako příklad pro okolní hospodáře) a pro skládku (rekultivace)

Dlouhodobé cíle by měly být seřazeny dle priority. Způsob, jak dosáhnout těchto cílů, by na tomto místě neměl být uváděn.

3.2. Modifikující faktory a jejich zhodnocení

Modifikujícími faktory nazýváme vnější faktory, které mohou ovlivnit dosažení či nedosažení vytčených cílů bez našeho přímého přičinění. Mohou být pozitivní, negativní nebo s neznámým vlivem na naše cíle. Modifikujícími faktory jsou například přirozená sukcese, přemnožení hmyzu, eroze, omezenost finančních zdrojů či personálu pro management lokality, změny v legislativě, změny klimatu, přírodní katastrofy, změny ve využívání okolní krajiny...

Modifikující faktory by měly být systematicky vyjmenovány a stručně popsány. Zhodnocení by mělo u jednotlivých faktorů odpovědět na následující otázky: jaký mají vliv na dosažení dlouhodobých cílů, za jakých okolností se projeví a zda (jak) mohou být změněny. Doporučujeme uvést v přehledné tabulce.

Uvádějte jen relevantní faktory, není potřeba je uměle stanovovat nebo uvádět faktory, které na management dané lokality nemají žádný vliv.

3.3. Operativní cíle ochranařského plánu

Operativní cíle by měly být výstižným vyjádřením, jak dosáhnout dlouhodobých cílů péče při zvážení modifikujících faktorů. Operativní cíle by měly být prakticky dosažitelné. Měly by jimi být řešeny nejen odborné, ale i politické otázky, jako např. legislativní zajištění ochrany.

Jelikož dosažení operativních cílů by mělo sloužit jako jedno z kritérií následného hodnocení úspěšnosti nebo selhání managementu, je vhodné (tam, kde je to možné), aby cíle byly spjaté s výstupem, který je určitým způsobem měřitelný (například "Udržet populaci druhu X v rozmezí 400 až 500 jedinců."). V případě, že jsou údaje o změnách početnosti populací nedostatečné, nebo existuje více proměnných mimo dosah managementu, které mohou silně ovlivnit početnost populací, je lepší stanovit cíl, který specifikuje vytvoření takých podmínek, o kterých je známý nebo na základě dostupných informací předpokládán jejich pozitivní účinek na cílové druhy - např. "Udržet travní porosty na minimálně 60% jejich rozlohy vysoké 5 až 10 cm za účelem podpory hnízdní úspěšnosti druhu X.", „Dosáhnout zakmenění v rozmezí 50 – 60 % s ohledem na nároky světlomilných druhů X a Y“ či „Občasným odbahněním udržovat hloubku jezírka na minimálně polovině jeho plochy v rozmezí 30 – 60 cm (na zbývající ploše méně)". U lokalit, kde jde o ochranu celého biotopu, je vhodné stanovit nějaké „vlajkové druhy“ a operativní cíle vztáhnout k nim. U lesních společenstev může být takovýmto měřitelným kritériem např. procentuální podíl jednotlivých dřevin či udržení určité věkové skladby porostu. V případě, kdy je prioritním dlouhodobým cílem ochrana krajinného rázu, může znít operativní cíl například „Udržet poměr kosených luk a ploch zarůstajících náletovými dřevinami v rozmezí 1:2 až 1:3“. Každopádně musí být operativní cíle stanoveny tak, aby jejich dosažení bylo ověřitelné.

Operativní cíle se řadí dle priority.

3.4. Navrhovaná opatření s určeným termínem, náklady a zodpovědností za realizaci

Každý z operativních cílů musí být naplněn konkrétními opatřeními. Na základě předchozích částí ochranařského plánu budou navržena opatření v oblasti praktické péče, výzkumu a vzdělávání, legislativy, monitoringu, výchovy a spolupráce s veřejností.

Příklad:

Do roku 2017 prostřednictvím pravidelného a včasného managementu udržet, případně zlepšit stav společenstev slatin, vlhkých luk a pramenišť. Přitom zachovat existenční podmínky pro populace vzácných druhů drobných rejska horského (Sorex alpinus) a myšivky horské (Sicista betulina)

- 1. Každoročně v červenci až srpnu kosit a odstraňovat sukcesní stádia dřevin na ploše fyziotypu xy (2 ha – viz mapa), mimo označených míst s výskytem „čistých“ jedinců druhu Salix myrtilloides a porostů křovin okolo potůčku.*
- 2. Ve dvouletých intervalech kosit a odstraňovat porosty křovin ve fyziotypu wz mimo porovnávací plochy bez kosení. Každý rok realizovat opatření na polovině plochy o výměře 2 ha, přičemž je nevyhnutelné střídání ploch.*
- 3. Pravidelně každé tři roky odstraňovat případné sukcesní stádia dřevin, porosty křovin v prameništní části mimo označených míst s výskytem „čistých“ jedinců druhu Salix myrtilloides.*
- 4. Pravidelně (nejméně dvakrát ročně) informovat média a veřejnost o dění na lokalitě*
- 5. Na jaře 2008 vydat publikaci o lokalitě, informující přitažlivou formou laickou i odbornou veřejnost o jejím významu, ohrožení, způsobu managementu a možnosti zapojení do její ochrany.*
- 6. V nejkratším možném čase dosáhnout vyhlášení lokality významným krajinným prvkem.*

Ke každému navrhovanému opatření je potřeba navrhnout způsob zajištění (dobrovolnicky členy organizace, formou placených brigád, zadání profesionální firmě...), odhadnout finanční náročnost, personální náročnost (pro organizaci – tedy např. v případě zadání realizace jinému subjektu je personální náročnost jeden člověk, který zadministruje zakázku a průběžně provádí kontrolu její realizace bez ohledu na to, kolik lidí se bude na vlastní realizaci fakticky podílet) a finanční zdroje.

Opatření i způsoby jejich naplnění je vhodné stanovit v alternativách s ohledem na modifikující faktory.

4. ZÁVĚREČNÉ ÚDAJE

4.1. Použité podklady a zdroje informací

4.1.1. Bibliografie a další údaje

Uvede se seznam všech materiálů/publikací, které byly využity při přípravě ochrannářského plánu, a zejména všech materiálů, které obsahují důležité informace o lokalitě.

Uvedou se též další zdroje informací, jako jsou webové stránky, nepublikované materiály (s udáním místa jejich uložení) či ústní sdělení (s bližší charakteristikou – funkce, odbornost, vztah k lokalitě - toho, kdo ústní sdělení podal)

4.1.2. Fotografické snímky

Uvedou se hlavní sbírky fotografií lokality, místo jejich uložení, datum (období) zhotovení, autor, technologie a pod.

Většina materiálů, které jsou v textu zmiňovány jsou v Kanceláři ÚVR ČSOP k dispozici a na požádání mohou být pro potřeby zpracovávání ochrannářských plánů zaslány či zapůjčeny. Stejně tak koordinátor programu Místo pro přírodu rád poskytne při zpracovávání ochrannářských plánů osobní asistenci nebo zprostředkuje kontakt na další odborníky.

Tato metodika není dogmatem, ale pracovním materiálem, který se bude v čase dále vyvíjet. Narazíte-li při jejím použití na cokoli, co není dostatečně srozumitelné, či si myslíte, že by mělo být jinak, sdělte to koordinátorovi programu Místo pro přírodu.